

Representantforslag nr. 86

(2008–2009)

fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Trine Skei Grande, Borghild Tenden og Lars Sponheim

Dokument nr. 8:86 (2008–2009)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Trine Skei Grande, Borghild Tenden og Lars Sponheim om å klimavasker norsk lovverk og administrative ordninger

Til Stortinget

BAKGRUNN

Etter initiativ fra Norges Naturvernforbund startet den forrige regjeringen et arbeid for å klimavasker lover og regler. Dette arbeidet ble fulgt opp av den nåværende regjering hvor daværende miljøvernminister Helen Bjørnøy sendte ut en pressemelding 22. november 2005 hvor det framgikk at Regjeringen ønsker en gjennomgang av norsk lovverk for å vurdere endringer som bedre kan ivareta klimahensyn. Regjeringen bad Statens forurensningstilsyn (SFT) om å utføre en forstudie for å klargjøre videre arbeid.

I oppdraget til SFT heter det bl.a. at Miljøverndepartementet vil gå gjennom lovverk og administrative ordninger (herunder skatter, avgifter og subsidier) for å vurdere endringer som bedre kan ivareta klimahensyn. Departementet ber SFT om å gjennomføre en forstudie for å klargjøre avgrensning og fokus for videre arbeid, bl.a. om det var enkelte områder som burde få ekstra fokus og hvilket lovverk og hvilke administrative ordninger som burde inkluderes i et slikt arbeid. Et første skritt var å identifisere ordninger som kan gjøre det vanskeligere å nå målsettingene på klimaområdet. Miljøverndepartementet signaliserte at de ønsker en bred kartlegging der alle sektorer inngår.

Som et første skritt i dette arbeidet innkalte SFT Forum for biogass og andre aktører innenfor avfallsbransjen til et møte 6. mars 2006 for å få innspill på

hva bransjen oppfatter som barrierer for en klimavennlig omlegging av energiproduksjon- og forbruk.

Så langt, så bra. Deretter har det imidlertid vært stille fra både Regjeringen og fra SFT når det gjelder arbeidet med klimavasking av lover og regler. Ved kontakt med SFT fikk forslagsstillerne opplyst at dette arbeidet var lagt til side, men at det var utarbeidet et arbeidsnotat som ble oversendt Miljøverndepartementet i mai 2007. Dette notatet var imidlertid unnatt offentlighet. Ved henvendelse til departementet har imidlertid forslagsstillerne fått tilgang på notatet. I korte trekk består dette notatet av en gjennomgang av hvilke lover/regler som berører ulike sektorer. Imidlertid konkluderer SFT i notatet med at:

"Vår gjennomgang av lovverk og administrative ordninger mht. klimavirkninger tyder på at det er relativt få skjulte mangler ved regelverket... På denne bakgrunn ser vi ikke behov for å nedsette et eget utvalg/en egen arbeidsgruppe med sikte på å avdekke og fjerne utilsiktede barrierer i eksisterende lovverk og administrative ordninger."

Det er tydelig at Regjeringen har konkludert på samme måte som SFT. I hvert fall er det ikke mulig å spore noen vilje til å gjennomføre de lovnader som statsråd Bjørnøy på vegne av Regjeringen gav i november 2005 og som senere flere ganger ble gjen tatt av samme statsråd. Til Stavanger Aftenblad 13. januar 2006 sier bl.a. statsråden at:

"Denne regjeringen vil bli husket for at miljøperspektivet gjennomsyret det vi holder på med. I klimapolitikken må vi gå fra å skrive en liste over utfordringene til faktisk å gjøre noe. Vi må slutte med store ord og festtaler å begynne å jobbe systematisk for å få det til."

Forslagsstilleren beklager at statsråd Bjørnøys løfter og fagre ord ikke er etterlevd, men er ikke spe-

sielt overrasket. Snarere føyer det seg inn i rekken av saker innenfor miljø-, klima- og energiområdet hvor Regjeringen lover ting som ikke blir fulgt opp i praktisk politikk. Forslagsstillerne deler daværende statsråd Bjørnøys bekymringer da hun uttalte at:

"- Klimaproblemet er av forholdsvis ny dato. Det er store utfordringer knyttet til et miljøproblem som involverer mange samfunnssektorer og mange aktører. Klimaproblemet kompleksitet kan føre til at beslutninger som fattes ut fra andre hensyn enn klima får konsekvenser for utslippene. Nasjonalt er det innført flere virkemidler som er rettet direkte inn mot utslipp av klimagasser. Samtidig kan vi risikere at utviklingen av lover og administrative ordninger på andre områder får den motsatte effekten. På sikt håper jeg arbeidet bidrar til å avdekke eventuelle mangler ved lovverket slik at det kan danne grunnlag for mulige endringer som vil virke gunstig på klimaet."

Forslagsstillerne viser videre til at "Lavutslippsutvalget" i sin utredning NOU 2006:18 Et klimavennlig Norge, også støtter en slik klimavasking og forutsatte da at Regjeringen fulgte opp sine lovnader. Utvalget skriver bl.a. følgende (side 109):

"Utvalget mener det er et nødvendig arbeid som er satt i gang knyttet til å klimavaske norsk lovverk."

Forslagsstillerne vil peke på noen områder hvor det åpenbart er behov for å klimavaske norsk lovverk, regler og administrative ordninger:

Skattesystemet

Dagens skattesystem har en rekke ordninger som med fordel kan gjøres mer "klima- og miljøvennlige", mens andre igjen ser ut til å stå direkte i motstrid til målet om en mer miljø- og klimavennlig adferd. Dette gjelder for eksempel både avskrivningsreglene og SkatteFUNN-ordningen som med fordel kan gjøres mer attraktive for tiltak som fører til påviselig klima- og miljøgevinst. Det gjelder flere fradragsordninger som ikke premierer miljøvennlig adferd, men det motsatte – for eksempel det faktum at det skattemessig er mer lønnsomt å bruke privatbil enn sykkel/kollektivtransport ved reiser til og fra arbeid. Selv om Regjeringen i små skritt har endret bilavgiftene i mer miljøvennlig retning, er det også her et stort uforløst potensial. I stedet for å forby biler med dagens forurensende drivstoff-teknologi bør heller avgiftssystemet legges om, slik at det blir både økonomisk og miljø- og klimamessig lønnsomt å velge disse bilene bort til fordel for biler med annet drivstoff/teknologi. Det samme gjelder i og for seg det skattemessige regelverket knyttet til ulik energiproduksjon. Det er langt mer gunstige skatteordninger for utbygging av fossil energiproduksjon enn det er for fornybar energiproduksjon, for eksempel småkraftutbygging.

Det bør etter forslagsstillerens syn også foretas en helhetlig gjennomgang av alle fritak og reduksjoner i

miljø- og klimaavgifter for å se om disse er forenlige med målene om en kraftig reduksjon i de samlede norske klimautslippene.

Gjennomgripende lover

Forslagsstillerne ønsker å fjerne barrierer som hindrer bedrifter og enkeltpersoner å ta ansvar for reduksjon av sine klimagassutslipp. Slike barrierer finnes svært mange steder i offentlige lover og regler. Selv om forurensingsloven er et svært viktig virkemiddel når det gjelder å redusere klimagassutslipp, er det mange andre lover som også innvirker på utslipp av klimagasser, for eksempel plan- og bygningsloven, petroleumsloven og samferdselsloven. Et mulig grep som bør vurderes i en helhetlig klimavask om lover og regler, er for eksempel om klimakonvensjonen bør implementeres i alle relevante lover som innvirker på klimaproblemene.

Sektorvise ordninger

Flere sektorer mottar i dag store statlige overføringer/subsidier uten at det i nevneverdig grad er knyttet krav til klima- og miljøvennlig adferd som følge av dette. Det kan utmerket godt være at det også i fortsettelsen finnes gode grunner for at det bør være slik, men en helhetlig klimavask av lover, regler og ordninger bør også vurdere hensiktsmessigheten i om det skal stilles større krav til miljø- og klimamessig adferd knyttet til slik statlig støtte. Forslagsstillerne stiller seg for eksempel noe undrende til landbruks- og minister Lars Peder Brekks uttalelse i Nationen 30. mars om at klimautslippene fra landbruket må få øke. I dag står landbruket for om lag 10 pst. av de samlede klimautslippene i Norge, og med klimaforlikets konklusjon om at to tredjedeler av reduksjonen i Norges samlede klimautslipp skal tas med innenlandske tiltak, blir en slik tilnærming ikke spesielt realistisk. Også lover og regler knyttet til landbruket må gjennomgås med sikte på endringer som bedre kan ivareta klimahensyn.

Offentlige anskaffelser

I Norge foretar offentlig sektor innkjøp for over 250 mrd. kroner hvert år. Selv om det i dag til en viss grad tas enkelte miljøhensyn knyttet til offentlige anskaffelser, er det åpenbart et stort uforløst potensial ved å stille strengere krav til klima- og miljødokumentasjon knyttet til offentlige anskaffelser.

Andre ordninger/sektorer

I en slik helhetlig gjennomgang bør det også vurderes om for eksempel kriteriene for rammeoverføringene til kommunene i stor nok grad ivaretar/premierer de kommunene som er flinke til å iverksette miljø- og klimatiltak. Det bør også vurderes om regelverket regulerer ny aktivitet på en hensiktsmessig

og klimavennlig måte. Et eksempel som det ofte vises til er at det for eksempel ikke gis tillatelse til å bygge piper pga. lokalklimatiske og miljømessige forhold, mens det kan legges gassrør til de samme husene uten hensyn til verken lokale eller globale klimaforhold.

Forslagsstillernes hovedpoeng er ikke at det nødvendigvis er så mange skjulte mangler med dagens regelverk, men snarere en manglende vilje til å gjøre noe med de manglene som en vet eksisterer og som forslagsstillerne har pekt på over. Den beste måten å gjøre dette på er ikke stykkevis og delt, men ved en samlet gjennomgang av alle lover, regler og administrative ordninger for bl.a. å avdekke ulike ordninger som står i direkte motstrid til hverandre og som ikke bidrar til å nå den ambisiøse målsetting som et bredt flertall i Stortinget har vedtatt i forbindelse med behandling av St.meld. nr. 34 (2006–2007) Norsk klimapolitikk.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at folk flest er klare for en omlegging i mer klima- og miljøvennlig retning i sin hverdag. Folks vilje avhenger imidlertid av at myndighetene og politikerne innfrir og viser vei.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen snarest foreta en gjennomgang av norsk lovverk og foreslå endringer som bedre kan ivareta klimahensyn og bidra til å oppnå Stortingets mål om reduksjon i klimagassutslippene. Resultatet av en slik gjennomgang må legges fram snarest og senest i forbindelse med framlegging av Nasjonalbudsjettet for 2010.

23. april 2009

